

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2006. április 27.*

A C-96/04. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Amtsgericht Niebüll (Németország) a Bírósághoz 2004. február 26-án érkezett, 2003. június 2-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Standesamt Stadt Niebüll**

által indított eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann (előadó) tanácselnök, N. Colneric, J. N. Cunha Rodrigues, M. Ilešič és E. Levits bírák,

főtanácsnok: F. G. Jacobs,
hivatalvezető: L. Hewlett főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2005. április 28-i tárgyalásra,

* Az eljárás nyelve: német.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a gyermek, Leonhard Matthias képviselőjében apja, S. Grunkin,
- a német kormány képviselőjében A. Tiemann és A. Dittrich, meghatalmazotti minőségben,
- a belga kormány képviselőjében A. Goldman, meghatalmazotti minőségben,
- a görög kormány képviselőjében E.-M. Mamouna, S. Vodina és G. Skiani, meghatalmazotti minőségben,
- a spanyol kormány képviselőjében E. Braquehais Conesa, meghatalmazotti minőségben,
- a francia kormány képviselőjében G. de Bergues és A. Bodard-Hermant, meghatalmazotti minőségben,
- a holland kormány képviselőjében H. G. Sevenster és C. W. Wissels, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Községég Bizottsága képviselőjében M. Condou-Durande és S. Grünheid, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2005. június 30-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EK 12. és 18. cikk értelmezésére vonatkozik.
- 2 A kérelmet a Standesamt Stadt Niebüll (Niebüll városának anyakönyvi hivatala, a továbbiakban: Standesamt) által az okból indított eljárásban terjesztették elő, hogy a gyermek vezetékneve meghatározásának jogát az egyik szülőnek adják meg. A szülők korábban nem fogadták el, hogy e gyermek más nevet kapjon, mint az ő vezetéknevükből álló kettős név, és amely néven e gyermeket már Dániában, születési helyén anyakönyvezték.

A nemzeti jogi háttér

A nemzetközi magánjog

- 3 A német Polgári Törvénykönyv bevezetéséről szóló törvény (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch, a továbbiakban: EGBGB) 10. cikkének (1) bekezdése szerint:

„Valamely személy nevét annak az államnak a joga szabályozza, amelynek állampolgára.”

A polgári jog

- 4 Eltérő vezetéknévvel viselő szülők gyermeke vezetéknévének meghatározását illetően a német polgári törvénykönyv (Bürgerliches Gesetzbuch, a továbbiakban: BGB) 1617. §-a előírja:

- „(1) Ha a szülőknek nincs házastársi nevük, de a gyermek közös felügyeletük alatt áll, az anyakönyvvezető előtt tett nyilatkozattal vagy az apa, vagy az anya nyilatkozattétel idején meglévő vezetéknévét kell választaniuk a gyermeknek adandó születéskori vezetéknévként. [...]
- (2) Ha a szülők a gyermek születését követő egy hónapon belül nem tettek nyilatkozatot, a Familiengericht (családjogi bíróság) az egyik szülő számára adja meg a gyermek vezetékeve meghatározásának jogát. Az (1) bekezdés megfelelően alkalmazandó. A bíróság határidőt szabhat a szülőnek e jog gyakorlására. Ha a gyermek vezetékeve meghatározásának jogát határidőn belül nem gyakorolták, a gyermek annak a szülőnek a vezetéknévét kapja, akinek e jogot megadták.
- (3) Ha a gyermek Németország területén kívül született, a bíróság csak akkor adja meg az egyik szülőnek a vezetéknév meghatározásának jogát a (2) bekezdésnek megfelelően, ha azt az egyik szülő vagy a gyermek kéri, vagy ha a gyermek nevének bejegyzése szükségessé válik valamely német nyilvántartásba vagy személyazonosságát igazoló okmányba.”

- 5 A nemperes eljárásokról szóló törvény (Gesetz über die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit) 46a. §-a a következőképpen rendelkezik:

„Egy olyan döntés meghozatala előtt, amelynek alapján a BGB 1617. § (2) bekezdése szerinti névmeghatározás jogát az egyik szülőnek adják, a Familiengericht köteles mindkét szülőt meghallgatni és az egyetértésükkel találkozó meghatározást elősegíteni. A Familiengericht döntését nem köteles indokolni, és ellene nem lehet fellebbezni.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 6 A gyermek 1998. június 27-én született Dániában Stefan Grunkin és Dorothee Paul házaspár gyermekeként, akik mindketten német állampolgárok. A gyermek, aki szintén német állampolgár, az előzetes döntéshozatalra utaló határozat időpontjában Dániában élt.
- 7 Az illetékes dán hatóság által kibocsátott, a nevet igazoló bizonyítvány („navnebevis”) alapján a gyermek a dán jog értelmében a Grunkin-Paul vezetéknévét kapta, és ezt jegyezték be a Dániában kiállított születési anyakönyvi kivonatába.
- 8 A német anyakönyvi hivatalok nem ismerték el S. Grunkin és D. Paul gyermekének Dániában adott nevét, azzal az indokkal, hogy az EGBGB 10. cikke értelmében a személy nevét az állampolgársága szerinti állam joga szabályozza, a német jog pedig nem teszi lehetővé, hogy a gyermek kettős, apja és anyja vezetéknévéből álló vezetéknévét viseljen. Az S. Grunkin és D. Paul által az elutasítás ellen benyújtott

kereseteket, utolsó fokon a Kammergericht Berlin ítéletével elutasították. A Bundesverfassungsgericht (szövetségi alkotmánybíróság) elutasította a gyermek nevében benyújtott alkotmányjogi panasz vizsgálatát.

- 9 S. Grunkin és D. Paul, akik időközben elváltak, nem viseltek közös vezetéknévét, és megtagadták, hogy gyermekük nevét a BGB 1617. §-ának (1) bekezdése szerint határozzák meg.
- 10 Az Amtsgericht Niebüllnek mint Familiengerichtnek kellett a kérelem alapján megadnia az egyik szülő számára a gyermek vezetéknévének meghatározásához való jogot a BGB 1617. §-ának (2) és (3) bekezdése értelmében. Mivel úgy ítélte meg, hogy abban az esetben, ha a közösségi jog a Dániában jogszerűen meghatározott név elismerését írná elő a német jogrend számára, az előtte folyó eljárás okafogyottá válna, az Amtsgericht Niebüll felfüggesztette az eljárást, és az alábbi kérdést terjesztette előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé:

„A hátrányos megkülönböztetésnek az EK 12. cikkben szereplő tilalma fényében és az Unió minden polgára számára az EK 18. cikk által biztosított szabad mozgás tekintetében érvényes-e az EGBGB 10. cikkében előírt azon kollíziós szabály, amely a vezetéknév viselésének joga tekintetében kizárólag az állampolgárságra hivatkozik?”

A Bíróság hatásköréről

- 11 Az EK 234. cikk első bekezdésének értelmében a Bíróság különösen az EK-Szerződés és az Európai Közösség intézményei által elfogadott jogi aktusok értelmezése

tekintetében rendelkezik hatáskörrel előzetes döntés meghozatalára. Ugyanezen cikk második bekezdése előírja, hogy „ha egy tagállam bírósága előtt ilyen kérdés merül fel, és ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, kérheti a Bíróságot, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést.” Ugyanezen cikk harmadik bekezdése értelmében „ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles a Bírósághoz fordulni.”

- 12 E tekintetben, annak értékeléséhez, hogy az előzetes döntéshozatalt kezdeményező szervezet az EK 234. cikk szerinti bíróság jellemzőivel rendelkezik-e – ami kizárólag a közösségi jog alapján eldöntendő kérdés –, a Bíróság bizonyos tényezők összességét veszi figyelembe, amelyek közé tartozik az, hogy a szervezet jogszabály alapján jött-e létre, állandó jelleggel működik-e, hatásköre kötelező jellegű-e, az eljárása kontradiktórius jellegű-e, a szervezet jogszabályokat alkalmaz-e, valamint hogy a szervezet független-e (lásd különösen a C-54/96. sz. Dorsch Consult ügyben 1997. szeptember 17-én hozott ítélet [EBHT 1997., I-4961. o.] 23. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, a C-110/98–C-147/98. sz., Gabalfrisa és társai egyesített ügyekben 2000. március 21-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-1577. o.] 33. pontját, a C-178/99. sz. Salzmann-ügyben 2001. június 14-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-4421. o.] 13. pontját, valamint a C-182/00. sz., Lutz és társai ügyben 2002. január 15-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-547. o.] 12. pontját).
- 13 Továbbá, még ha az EK 234. cikk nem is teszi függővé a Bíróságnál történő keresetindítást azon eljárás kontradiktórius jellegétől, amelynek során a nemzeti bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket fogalmaz meg (lásd a C-18/93. sz. Corsica Ferries ügyben 1994. május 17-én hozott ítélet [EBHT 1994., I-1783. o.] 12. pontját), e cikkből mindazonáltal az következik, hogy a Bírósághoz kizárólag olyan bíróság fordulhat, amely előtt eljárás van folyamatban, és amelyet igazságszolgáltatási jellegű határozat meghozatalára irányuló eljárás keretében való határozathozatal érdekében fordultak (lásd a 138/80. sz. Borker-ügyben 1980. június 18-án hozott végzés [EBHT 1980., 1975. o.] 4. pontját, a 318/85. sz. Greis Unterweger-ügyben 1986. március 5-én hozott ítélet [EBHT 1986., 955. o.] 4. pontját; a C-111/94. sz. Job Centre ügyben 1995. október 19-én hozott ítélet [EBHT 1996., I-3361. o.] 9. pontját; a fent hivatkozott Salzmann-ítélet 14. pontját; a fent hivatkozott Lutz és társai ítélet 13. pontját és a C-165/03. sz. Längst-ügyben 2005. június 30-án hozott ítélet [EBHT I-5637. o.] 25. pontját).

- 14 Ily módon, ha közigazgatási hatóságként jár el anélkül, hogy valamely jogvita eldöntése érdekében fordultak volna hozzá, a kérdést előterjesztő szervezet, még ha meg is felel a jelen ítélet 12. pontjában hivatkozott feltételeknek, nem tekinthető igazságszolgáltatási feladatokat ellátó szervezetnek (lásd a fent hivatkozott Job Centre-ítélet 11. pontját; a Salzmann-ítélet 15. pontját és a Lutz és társai ítélet 14. pontját).
- 15 E tekintetben meg kell állapítani, hogy abban az esetben, ha a házastársi nevet nem viselő, de a gyermeket közösen felügyelő szülők az anyakönyvvezető előtt tett nyilatkozattal nem választották sem az apa, sem pedig az anya vezetéknévét e gyermek születéskori vezetéknévének, a német törvény előírja, hogy a Familiengerichtnek van hatásköre arra, hogy megadja az egyik szülő számára a gyermek vezetéknévének meghatározásához való jogot.
- 16 Ebből következik, hogy a Familiengerichthez anélkül fordultak döntéshozatal érdekében, hogy az anyakönyvvezető előzőleg döntést fogadott vagy fogadhatott volna el e kérdés tekintetében. Ily módon az alapeljárásban, amint az az iratokból kiderül, a Standesamt csak arra szorítkozott, hogy az Amtsgericht Niebüllhez tette át az ügyet.
- 17 E körülményekre tekintettel meg kell állapítani, hogy az Amtsgericht Niebüll közigazgatási hatóságként jár el anélkül, hogy valamely jogvita eldöntése érdekében fordultak volna hozzá.
- 18 Az igaz, hogy létezik jogvita egyrészt az érintett szülők, másrészt pedig a közigazgatási hatóság között a Grunkin-Paul kettős név németországi anyakönyvezésének vonatkozásában. Ezt a jogvitát azonban utolsó fokon a Kammergericht Berlin eldöntötte, és nem képezi tárgyát az Amtsgericht Niebüll előtt folyó eljárásnak.

- 19 Következésképpen nem létezik semmilyen jogvita az említett szülők között az alapeljárásban, mivel a szülők egyetértének abban a névben, amelyet a gyermeknek kívánnak adni, tehát a vezetéknevükből álló kettős névben.
- 20 A fentiekből következik, hogy a hivatkozott eljárásban az Amtsgericht Niebüll nem tekinthető igazságszolgáltatási feladatokat ellátó szervezetnek. Következésképpen a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel az Amtsgericht Niebüll által a 2003. június 2-i határozatában előterjesztett kérdés megválaszolására.

A költségekről

- 21 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára az Amtsgericht Niebüll előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez utóbbi bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján, a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

Az Európai Közösségek Bírósága nem rendelkezik hatáskörrel az Amtsgericht Niebüll által a 2003. június 2-i határozatában előterjesztett kérdés megválaszolására.

Aláírások